

УДК 339.562+339.564(439.5)“18/19”

**ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ МИСЛИВСЬКОЇ
ПРОДУКЦІЇ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ ст.**

О. Р. Проців

**(Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства,
м. Івано-Франківськ)**

Розглянуто економічне значення експорту та імпорту мисливської продукції у Галичині кінця ХІХ – початку ХХ ст. Проаналізовано статистичні дані Галичини та інших країн Європи та практику правозастосування органів державної влади при здійсненні експортних та імпортних операцій. Виявлено закономірності й особливості експорту та імпорту мисливської продукції, їх вплив на ціноутворення дичини, якість продукції та її популяцію, традиції споживання.

Ключові слова: Австро-Угорська монархія; Галичина; дичина; економіка; браконьєрство; торгівля; імпорт; експорт.

It was researched the economic value of exports and imports of hunting products in Galicia in late 19th – early 20th century. It was analyzed the statistics of Galicia and other European countries and law enforcement agencies of the government in the implementation of export and import operations. The following things have been discovered: regularities and peculiarities of import and export of hunting products, their impact on the pricing of game, products quality and their population as well as traditions of consumption.

Key words: Austro-Hungarian monarchy; Galicia; game; economy; poaching; trade; import; export.

Постановка проблеми. В умовах сучасної України спостерігається низький рівень споживання дичини, що є наслідком недосконалого державного регулювання мисливської галузі. Дослідження цієї проблематики в історичному контексті дасть змогу врахувати місцеві особливості для вирішення проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адміністративний та економічний аспекти проблеми правового регулювання та практики правозастосування експорту мисливської продукції Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст. висвітлені у працях Ф. Рожинського, Е. Шехтеля, В. Калуського, С. Павліка, Ц. Кохановського, Й. Дерезінського, часописах “Окулярник” та “Ловець”, статистичних довідниках та кодексах законів Галичини. Проте деякі проблеми розглянуто побіжно, і вони потребують подальшого дослідження.

Мета статті – виявлення особливостей державного регулювання, правозастосування органами державної влади в частині експорту та імпорту дичини у Галичині ХІХ – початку ХХ ст.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання:

- здійснити аналіз чинних нормативно-правових актів Галичини та практики їх правозастосування в частині експорту та імпорту мисливської продукції;
- виявити закономірності й особливості експорту та імпорту мисливської продукції.

© О. Р. Проців, 2015

Вклад основного матеріалу. Ефективність ведення мисливського господарства зумовлена частково географічними та кліматичними особливостями. Вони визначають насичення внутрішнього ринку дичиною та її імпорт з країн, що ефективніше ведуть мисливське господарство і де, відповідно, продукція мисливства є дешевшою. Також однією з умов ефективного ведення мисливського господарства є можливість реалізувати продукцію за найвищою ціною. Тож визначальним чинником, що формує ціну, є ефективне ведення мисливського господарства, яке забезпечує потребу внутрішніх споживачів, визначає ціну і можливість реалізувати продукцію на зовнішніх ринках.

Слід відзначити, що у Галичині мисливська галузь, як і інші галузі економіки, перебувала на низькому рівні. В середньому протягом 1875–1895 рр. на 1 км² у Галичині в рік добували дичини на 3,7 крони. Нижчими показники були лише на Буковині – 1,86 крони. У той же час середній дохід від добування дичини серед країн Австро-Угорської імперії був набагато (майже у 10 разів) вищим; у Нижній Австрії – 45,48 крони (у 12,3 рази), Чехії – 34,38 крони (у 9,3 рази). Відповідно, у десять разів нижчим було добування козуль у Галичині порівняно з Верхньою та Нижньою Австрією (детальніше про обсяги добування дичини та отримання доходів – у табл. 1).

Питання імпорту дичини отримало законодавче забезпечення у країнах Європи. З метою контролю за якістю мисливської продукції при імпортних операціях Австро-Угорської монархії розпорядженням Намісництва Галичини від 23 вересня 1906 р. L. 117.704 була затверджена ветеринарна конвенція, укладена між Австро-Угорщиною та Швейцарією. У конвенції визначалось, що вся м'ясна продукція, що ввозиться на територію Галичини зі Швейцарії і вивозиться на територію Швейцарії, повинна проходити ветеринарно-санітарну експертизу¹. Відповідно до Мисливського закону Галичини, що вступив у дію в 1910 р., для забезпечення контролю за рухом імпортованої дичини вона повинна була мати відповідний сертифікат про походження. Форма сертифіката визначалась у додатку Е.

Компетенція видачі сертифікатів покладалась виключно на державну повітову владу того повіту, де мала продаватися дичина². Слід відзначити, що мета видачі цих сертифікатів полягала не лише у впорядкуванні якості дичини та сплаті мита, але й у запобіганні браконьєрству, оскільки незаконно добута дичина не могла бути у законний спосіб реалізована³. Наступний Мисливський закон, що діяв у Галичині з грудня 1927 р., статтею 53 передбачав також видачу відповідних сертифікатів про походження для битої дичини⁴. Стаття 54 цього ж закону передбачала видачу сертифікатів при імпорті живої дичини. Ці вимоги запобігали поширенню епізоотій, сприяли контролю за акліматизацією дичини⁵. Відомо також, що аналогічний сертифікат про походження дичини був запроваджений ще у 1888 р. при її імпорті до Франції⁶. Свій вплив на экс-

¹ Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim. – Lwów, 1906. – S. 413.

² Posiedzenie 1-36 // Stenograficzne sprawozdania z pierwszej sesji dziewiątego peryodu Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim z roku 1908 od 15 wrzesnia do 5 listopada 1908. – Lwów, 1908. – S. 2062.

³ Ibid.

⁴ Kilka słów o Polskim Prawie łowieckim // Łowiec – 1928. – № 15. – S. 238–239.

⁵ *Katuski W.* Prawo Łowieckie. – Warszawa: Wydawnictwo związku pracowników administracji gminnej rz.p., 1928. – S. 1–81.

⁶ Z Izby handlowo-premyslowej // Gazeta lwowska. – 1888, 18 maja. – № 114. – S. 5.

портно-імпорتنі операції з дичиною мали й міжнародні громадські організації. Зокрема, на третій сесії Міжнародної мисливської ради, що проходила з 19 по 22 квітня 1934 р. у Варшаві, було прийнято звернення до керівників країн, що імпортують та експортують живу дичину, з вимогою створити належні умови для торгівлі, а саме: впорядкувати законодавче забезпечення для зменшення впливу держави на ці процеси, а сама рада взяла на себе функцію координатора між продавцями та покупцями дичини ⁷.

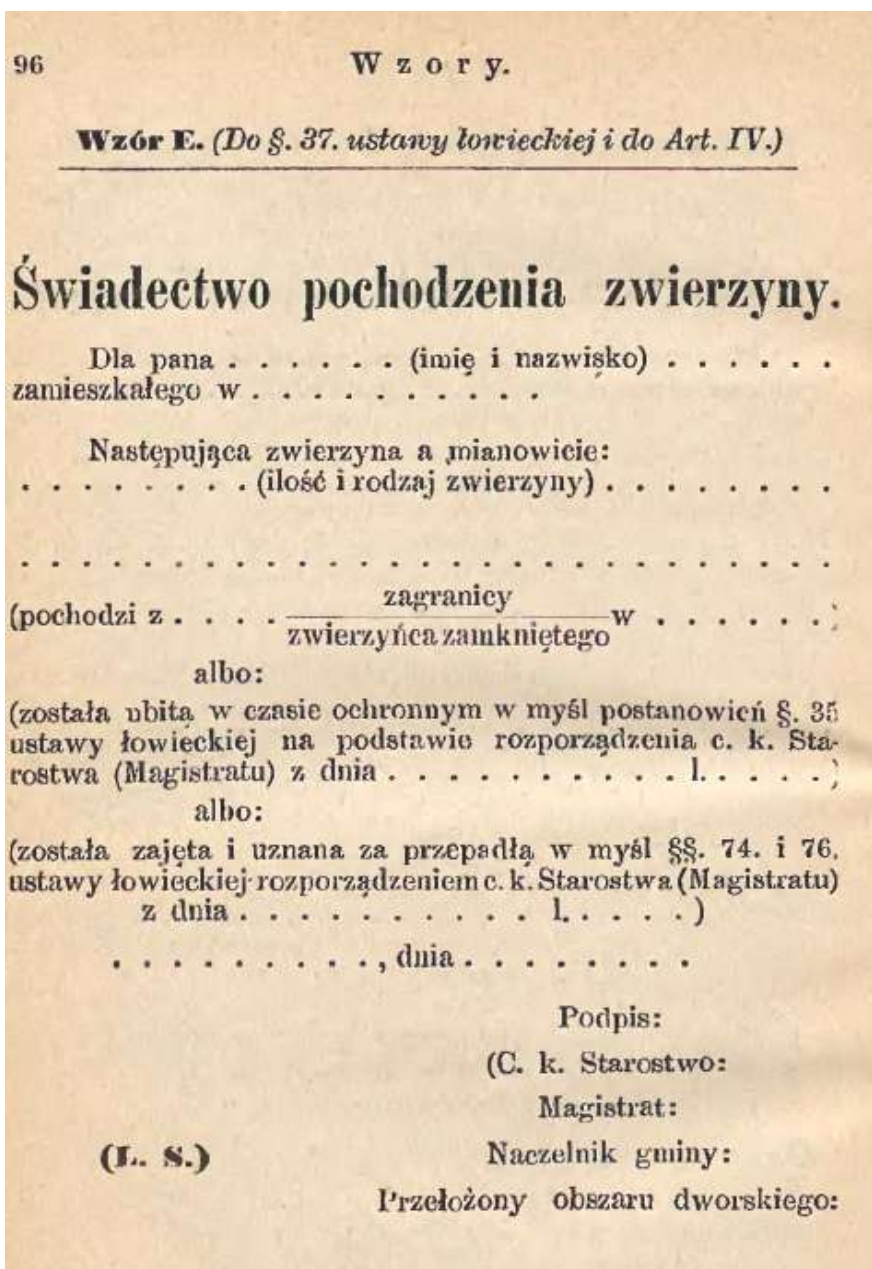
Таблиця 1

Дані про співвідношення площ монархії, мисливських відносин, середньої вартості добутої дичини, мисливського персоналу на підставі статистичних відомостей, зібраних Міністерством рільництва Австро-Угорської імперії протягом 1875–1895 рр. ⁸

Територіально-адміністративні одиниці		Середня вартість дичини на 1 км ² в кронах	Кількість добування пернатих на 100 км ²							
			Олень	Лань	Козуля	Серна	Глухар	Тетерук	Фазан	Куріпка
Північно - західні	Чехія	34,38	3	3	19		1	7	90	964
	Моравія	36,43	3	2	29			1	102	783
	Сілезія	22,11	6		30				50	316
	Всього	34,16	4	3	23		1	5	91	870
Північно - східні	Галичина	3,70			6				1	16
	Буковина	1,86			2					1
	Всього	3,48			5				1	14
Наддунайські	Нижня Австрія	45,48	8	1	50	1	1	1	109	766
	Верхня Австрія	28,17	8		60	4	2		89	279
	Всього	38,96	8		53	2	1		101	581
Альпійські	Зальцбург	11,38	8		21	18	3	4	4	10
	Тироль та Форальберг	4,77	1		4	6	2	5		8
	Штирія	20,92	9		33	8	5	4	50	145
	Каринтія	9,62	4		25	4	4	4		11
	Крайна	4,37			13	1	1		5	11
	Всього	10,53	4		18	7	3	4	14	48
Примор'я	Трієст, Горація та Істрія без Далмації	6,29			3				2	61
Австрія (без Далмації) всього		17,90	3	1	19	2	1	3	40	324

⁷ Międzynarodowa Rada łowiecka //Łowiec. – 1934. – № 15–16. – S. 125.

⁸ Zestawienie powierzchni kraju, stosunków łowieckich przeciętnej wartości ubitej zwierzyny, personlu łowieckiego na podstawie dat statystycznych, zebranych przez c.k. ministerstwo rolnictwa w periodach 1875, 1880, 1885, 1890 i 1895 //Łowiec. – 1901. – № 11. – S. 168.

Додаток Е до Мисливського закону Галичини від 1897 р.:
Свідоцтво про походження дичини⁹

⁹ Das neue Jagdgesetz für Galizien und Großherzogtum Krakau: giltig vom 26 März 1898.
– Złoczów : Nakładem i drukiem księgarni W. Zukerkandla, 1905. – S. 96.

У період з 1884 по 1908 р. Австро-Угорщина імпортувала дичину на 1 701 082 крони, тоді як експортувала – на 73 090 307 крон, тобто експорт дичини переважав над імпортом. Найбільше дичини імпортували до Австро-Угорщини з Німеччини (54,82 %), Росії (23,14 %) та Італії (16,06 %). Найбільший експорт дичини з Австро-Угорщини відбувався до Німеччини (42,3 %), Швейцарії (21,55 %) та Франції (20,81 %). Загалом за період з 1884 по 1908 рр. імпорт дичини складав лише 2,3 % від експорту. У цей же час спостерігалось збільшення частки імпорту по відношенню до експорту дичини від 0,8 % у 1884–1888 рр. до 3,8 % у 1904–1908 рр. (детальніше у табл. 2).

Таблиця 2

Експорт-імпорт дичини Австро-Угорщиною (1884–1908 рр.)¹⁰

Роки	Імпорт (у кронах)	Експорт (у кронах)	Відношення імпорту до експорту (у %)
1884–1888	72180	8192350	0,8
1889–1893	196565	15650034	1,2
1894–1898	420122	18823250	2,2
1899–1903	448268	15641809	2,8
1904–1908	563946	14782864	3,8
Всього	1701082	73090307	2,3

Зокрема, у 1896 р. вартість імпортованої мисливської продукції з Австро-Угорщини складала 124 646 зол., а експортованої – 4 027 420 зол. Точної статистики про те, яку роль в імпорті та експорті дичини відігравала Галичина, немає, але з історичних джерел відомо, що Галичина доставляла до Відня значну кількість кабанів, козуль, оленів, зайців. Відень був найбільшим споживачем мисливської продукції Галичини¹¹.

На кількість експорту дичини та її ціну впливали й погодні умови. Зі зниженням температури у Галичині мисливці почали більше добувати зайців, що призвело до зниження ціни на них на віденському ринку. Слід відзначити, що зайці, добуті у Галичині, коштували 3,2 крони, тоді як угорські зайці – 2,9 крони. Зменшення ціни на зайців у Відні призвело до того, що до Парижа було їх експортовано у п'яти вагонах¹².

Крім власне самої дичини, велику частину імпортованої мисливської продукції становило хутро. Імпорт зумовлювала відносно дорога мисливська продукція. Через відносно невелику чисельність звірини вартість її постійно зростала. Якщо в Австрії та Чехії заць без шкірки коштував 0,3 зол., то у Галичині – втричі дорожче. Хоча зайця можна було купити і за 0,2 зол., однак – лише у торговця-єврея, який купив цю дичину у бракон'єра і перепродавав її (детальніше про імпорт хутра у табл. 3).

¹⁰ Rożyński F., Schechtel E. Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warszawa : Nakładem polskiego towarzystwa łowieckiego, 1921. – 32 s.

¹¹ Pawlik S. Handel zwierzyzną, rybami i rakami w Galicyi//Łowiec. – 1899. – № 1. – S. 2–6.

¹² Sprawozdanie oryginalne z targu zwierzyny // Łowiec. – 1901. – № 3. – S. 45.

Імпорт мисливської продукції до Австро-Угорщини (1894–1896 рр.), зол.¹³

Роки	Заячі і кролячі шкірки	Шкіри козуль	Хутро	Дичина
1894	174150	606345	863900	32480
1895	267620	751960	696900	32695
1896	130810	505910	568100	41648

Велике господарське значення мав експорт хутра у Другій Речі Посполитій у 20-х рр. ХХ ст. Найбільшим імпортером польського хутра була Німеччина (детальніше у табл. 4).

Експорт хутра з Другої Речі Посполитої у 1926–1929 рр.¹⁴

Рік	Загальний експорт (тис. злотих)	В тому числі до Німеччини	
		Вартість (тис. злотих)	% від усього експорту
1926	3800	1866	49,1
1927	7397	2405	32,5
1928	6694	3532	52,8
1929 (перше півріччя)	8465	4397	51,9

У період з 1889 по 1896 рр. найбільший експорт дичини з Австро-Угорщини спостерігався у 1894 р. Найбільшими споживачами дичини були Франція (5933 ц вартістю 563 635 золотих), Німеччини (3622 ц вартістю 344 090 золотих), Англія (2938 ц вартістю 279 110 золотих), Швейцарія (2495 ц вартістю 237 025 золотих). Найбільше дичини до Австро-Угорщини постачали Німеччина (на 19 868 золотих) та Росія (на 17 004 золотих) (детальніше у табл. 5).

У середньому імпорт дичини за цей період склав у грошовому вимірі 1,6 %, а у ваговому – 2,4 % (детальніше у табл. 6).

У 1905 р. експорт дичини Австро-Угорщини знижується і становить 2,6 млн крон, що у перерахунку на золоті становить 1,3 млн. Сама Угорщина експортувала дичину на 600 тис. крон, а Цислейтанія – на 2 млн крон. Найбільше дичини експортовано до Німеччини (на суму 490 тис. крон), Швейцарії (270 тис. крон), Франції (242 тис. крон). Пернатої дичини експортовано з Австро-Угорської імперії на суму 856 тис. крон,

¹³ Pawlik S. Handel zwierzyzną, rybami i rakami w Galicyi. – S. 2–6.

¹⁴ O aukcje polskie skórek futrzanych. // Łowiec – 1930. – № 2. – S. 37.

у тому числі до Німеччини – на 299 тис. крон, Швейцарії – 296 тис. крон, Італії – 63 тис. крон, Франції – 143 тис. крон, Великобританії – 34 тис. крон. Велику частку в експорті Австро-Угорщини мав експорт живої дичини (на суму 587 тис. крон). Найбільшими споживачами живої дичини були Німеччина (430 тис. крон), Франція (74 тис. крон), Бельгія (21 тис. крон), Росія (18 тис. крон) ¹⁵.

Таблиця 5

**Експорт та імпорт м'яса дичини в Австро-Угорській імперії
(1889–1896 рр.)** ¹⁶

Роки	Дичина всіх видів			
	Імпорт		Експорт	
	Вага (у центнерах)	Вартість (у золотих)	Вага (у центнерах)	Вартість (у золотих)
1889	467	24350	17932	1075920
1890	358	18195	21801	1635075
1891	405	21953	16491	1401737
1892	428	22730	16771	1641830
1893	405	20750	18878	1887900
1894	464	32480	25116	2511600
1895	442	32695	17635	1763500
1896	552	41648	16560	1573200

Таблиця 6

**Співвідношення вартості експорту та імпорту м'яса дичини
в Австро-Угорській імперії (1889–1896 рр.)**

Роки	Співвідношення вартості імпортованої та експортованої дичини (%)	Співвідношення ваги імпортованої та експортованої дичини (%)
1889	2,3	2,6
1890	1,1	1,6
1891	1,6	2,4
1892	1,4	2,5
1893	1,1	2,1
1894	1,3	1,8
1895	1,9	2,5
1896	2,6	3,3
Середній показник	1,6	2,4

¹⁵ Drobiazgi myśliwskie //Łowiec Polski. – 1907. – № 22. – S. 343.

¹⁶ Wykaz ubitej zwierzyny w Austrii w r. 1896//Łowiec. – 1898. – № 9. – S. 136–138.

Проблеми експорту дичини вирішували навіть на дипломатичному рівні. Зокрема, генеральний консул Австро-Угорщини у Ліверпулі відзначав, що через високу вартість дичини її можна було з великим зиском експортувати до Англії¹⁷. Цією пропозицією скористалась Угорщина, що поставила для відсвіжування крові оленів і які були випущені в мисливські угіддя біля Ліверпуля. За рік Угорщина поставляла до Англії 50 тис. фазанів¹⁸. Велику кількість дичини імпортувала також Франція. У 1899 р. лише згідно з офіційною статистикою до Франції імпортували 1 500 000 жайворонків, 31 000 вальдшнепів, 277 000 перепілок, 14 000 оленів і козуль, 138 000 фазанів, 100 000 зайців, 230 000 дроздів, 650 000 куріпок і 500 кабанів. Основними постачальниками дичини до столиці Франції були Англія, Голландія, Італія, Норвегія й Німеччина¹⁹.

Про високий попит на дичину у Франції свідчить той факт, що мешканці Парижа у вересні 1909 р. спожили 1 723 000 кг дичини, жовтні – 298 000 кг, листопаді – 311 000 кг дичини. У середньому парижани за день споживали 22 000 кг дичини. Лише у вересні на ринках Парижа було продано 41 032 перепілки, 11 203 фазани, 47 838 диких кроликів, 14 113 місцевих і 6256 імпортованих зайців, 94 462 місцевих та 21 936 імпортованих куріпок, 303 олені, козулі та лані, 4 кабани тощо. Всього за три місяці 1909 р. мешканці Парижа спожили 1 239 914 голів дичини на суму 3,5 млн. франків²⁰. У 1905 р. у Відні середньостатистичний мешканець споживав 87 кг м'яса худоби, 1,3 кг риби, 4,1 кг птахів та 1,46 кг дичини. У 1908 р. у Німеччині в середньому одна людина споживала дичини: у Баден-Бадені – 2,57 кг, Магдебурзі – 1,62 кг, Дрездені – 1,61 кг, Вроцлаві – 1,3 кг, Мюнхені – 1,18 кг. У цьому ж році 100 мешканців Дрездена спожили 27,9 гол. зайців, Магдебурга – 27,9 гол., Баден-Бадена – 24,2 гол., Вроцлава – 22,7 гол., Мюнхена – 12,7 гол., Познані – 11,2 гол., Берліна – 10,7 гол.²¹

Велику чисельність дичини імпортували до Італії: у 1927 р. – живої дичини на суму 576 899 лір, у 1928 р. – 519 743 лір, у 1929 р. – 654 401 лір. За ці кошти закупили 250–300 тис. гол. живої дичини. Зайців до Італії доставляли головним чином з Угорщини, а куріпок – з Чехословаччини і Німеччини²².

Висока ціна на дичину з Німеччині була обумовлена зацікавленістю в імпорті німецьких торговців, які шукали партнерів по цьому бізнесу у Львові. Зокрема, торговець із Дрездена подавав оголошення, в якому він пропонував співпрацю у торгівлі великими партіями дичини у своєму місті²³. Експерти навіть відзначали, що до Німеччини було найлегше імпортувати дичину, бо, відповідно до німецьких законів, при імпорті передбачалось найменше мито²⁴.

Живу дичину найлегше було експортувати до Італії, бо за неї не потрібно було сплачувати мито, а італійські торговельні компанії закуповували її безпосередньо на кордоні, після чого вона швидкими поїздами протягом 24 годин доставлялась у найвід-

¹⁷ Kronika // Łowiec. – 1898. – № 9. – S. 144.

¹⁸ Drobiazgi myśliwskie // Łowiec Polski. – 1906. – № 1. – S. 15.

¹⁹ Drobiazgi myśliwskie // Łowiec Polski – 1900. – № 23. – S. 10.

²⁰ Import zwierzyny do Paryża // Łowiec. – 1910. – № 7. – S. 82.

²¹ Cena dziczyzny // Łowiec Polski. – 1911. – № 22. – S. 347.

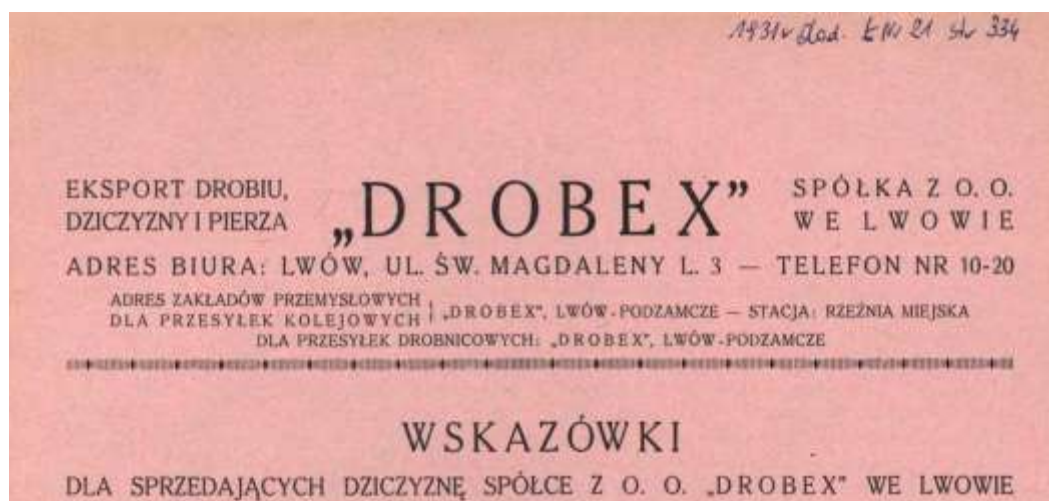
²² Dereziński J. Możliwości exportu żywej dziczyzny z Polski do Włoch // Łowiec Polski – 1931. – № 8. – S. 146.

²³ Ogłoszenie // Gazeta lwowska. – 1903, 21 listopada. – № 267. – S. 12.

²⁴ Kochanowski C. Sprzedaż dziczyzny w mieście Lwowie // Łowiec – 1903. – № 22 – S. 255–258.

даленіше місце країни. При такому транспортуванні взагалі не спостерігався падіж тварин, а вартість перевезення 100 кг вантажу по державі коливалась від 50 до 70 лір²⁵.

Для полегшення імпорту дичини існувала й низка спеціалізованих організацій. Однією з таких великих організацій, що займалась експортом дичини у Львові у міжвоєнний період, була фірма “Drobex”, офіс якої знаходився у Львові на вул. Святої Магдалини. Фірма стежила за якістю дичини, оскільки іноземні споживачі висували високі вимоги: дичина мала бути професійно оброблена. Оскільки дикі пернаті швидко псувались, то після впольовання їх не можна було складати у купи, а слід було переносити на жердині головою донизу, щоб кров не стікала на пір'я. При пересилці пернатих їх потрібно було складати у ящики та пересипати сухою соломкою. Копитних (козуль, оленів, кабанів) після добування необхідно було терміново випотрошити, потім тушу негайно вивісити й охолодити. Підранки, знайдені наступного дня, імпорту не підлягали. Дичину до складів “Дробексу” необхідно було транспортувати у підвищеному стані. До кожної туші прив'язувалася дерев'яна табличка з даними про місце впольовання, вагу, вартість з підписом власника господарства. До поставок зайців висувались такі вимоги: тварин слід було посортувати у ящики по 10 голів, причому виокремити дві категорії – більше 4 кг і менше 4 кг. Особини вагою менше 3 кг імпорту не підлягали. Вартість пернатих і зайців рахувалась від голови, а копитних – від 1 кг.

Оголошення фірми “Drobex” про організацію експорту дичини²⁶

²⁵ Dereziński J. Możliwości exportu żywej dziczyzny z Polski do Włoch. – S. 146.

²⁶ Ogłoszenia // Łowiec. – 1931. – № 20.

Про розмах тогочасних експортно-імпортних операцій свідчить діяльність фірми Кароля Гагенбека з м. Гамбург. Діяльність фірми поширювалась на цілий світ. Лише у 1892 р. через його фірму пройшло 200 слонів, 150 пантер, 70 левів, 80 страусів, 300 жирафів, 1300 плазунів і 40 000 різного роду екзотичних птахів²⁷. Інша велика організація, що спеціалізувалась на експорті дичини – “Церес” – знаходилась у Варшаві на вул. Маршалковській, 9²⁸. Попит породжував пропозицію й на найекзотичнішу мисливську продукцію. Так, у більшості країн лисиця вважалась хижаком, і її нещадно винищували, але у деяких країнах Європи її популяція була бажаною. Зокрема, через національні мисливські традиції у англійців – “полювання на лисиць”, вони у своїх угіддях винищили майже все їхнє поголів'я. Для збільшення популяції лисиць англійці навіть змушені були закупувати поголів'я цього хижака у Німеччині. Мисливська періодика кепкувала, що через свої повадки німецькі лисиці не підходили для полювання в Англії: виявилось, що англійська лисиця біжить прямо, тоді як імпортовані німецькі лисиці бігають колами, й англійські собаки не можуть їх наздогнати²⁹. Однією зі статей імпорту до Галичини були й мисливські види собак. Цю функцію взяв на себе “Галицький клуб розведення і дресирування мисливських собак”³⁰.

Не залишався поза увагою торговців дичиною й такий екзотичний у наш час вид жіночої прикраси, як пір'я пернатих. Фахівці відзначали, що через попит на цей вид товару щороку зменшувалась популяція мандрівних голубів³¹. Про оборот цього виду товару свідчать статистичні дані експорту зі Сполучених Штатів Америки, які лише у 1911 р. експортували до Англії 9464 крил і пір'я орлів, 20 698 гол. райських птахів, 41 000 гол. колібрі, 129 168 гол. білих чапель, 313 598 гол. сивих чапель. Слід відзначити, що великим попитом користувалось пір'я екзотичних пернатих і у галицьких модниць. Але мода на пір'я птахів призвела до зменшення їх чисельності. Тому для врегулювання цього питання 3 вересня 1913 р. сенат США прийняв закон, яким забороняв імпорт пір'я птахів, за винятком страусів³². Налагодження ефективного транспортного сполучення та поживлення торгівлі призвели до зменшення популяції перепілок по всьому світі. Через це Генеральний секретаріат Міжнародної мисливської ради домігся заборони імпорту перепілки до таких країн, як Італія, Франція, Англія. Основним постачальником перепілок у ці країни Європи була Північна Африка. Було пролобійовано рішення про відміну весняного полювання на перепілку на всій території Північної Африки³³.

Велике зацікавлення полюванням на пернату дичину стало причиною майже цілковитого знищення багатьох популяцій пернатих³⁴, тому Франція після сезону полювання імпортувала живих мисливських тварин на 20 млн франків³⁵. В основному

²⁷ Kronika // *Łowiec*. – 1893. – № 9. – S. 143.

²⁸ Kronika // *Łowiec*. – 1881. – № 6. – S. 96.

²⁹ “Made in Germany” // *Łowiec*. – 1897. – № 11. – S. 194.

³⁰ Statut galicyjskiego Klubu dla hodowli i tresury psów myśliwskich // *Łowiec*. – 1905. – № 12. – S. 141.

³¹ *Lubicz, Niezabitowski E.* *Łowiectwo a ochrona przyrody* // *Łowiec Polski*. – 1928. – № 48. – S. 834–835.

³² Na ratunek ptakom! // *Łowiec*. – 1914. – № 14. – S. 172–173.

³³ Ochrona przepiórki // *Łowiec*. – 1938. – № 11–12. – S. 108.

³⁴ Wywóz zwierzyny z Austro-Węgier do Anglii // *Łowiec*. – 1900. – № 14. – S. 215.

³⁵ Nasza petycja do Wyższego krajowego // *Łowiec*. – 1903. – № 13. – S. 152.

Франція імпортувала дичину з Італії, Іспанії, Сирії, Греції. Слід відзначити, що з метою недопущення браконьєрства після закінчення сезону полювання французьке законодавство забороняло імпорт битої дичини³⁶. Але проблема браконьєрства, пов'язана з торгівлею дичиною, існувала в експортерів. Зокрема, через великий попит на яйця диких пернатих в Англії, яка їх офіційно закуповувала щороку в кількості близько 90 тис. штук, в Австро-Угорщині різко поширилось браконьєрство у вигляді крадіжок яєць із гнізд пернатих³⁷.

У Другій Речі Посполитій експерти відзначали несприятливі умови для проведення експортних операцій з дичиною через високу вартість залізничних перевезень у порівнянні з іншими країнами Європи. Так, за перевезення дичини необхідно було сплачувати на 25 % більше, ніж за інший товар, а у ліпні місяці ще й замовляти вагони-холодильники, що збільшувало вартість перевезення на 20 % (детальніше у табл. 7).

Таблиця 7

**Вартість залізничних перевезень дичини у Другій Речі Посполитій (1933 р.)³⁸
Вартість перевезення 100 кг дичини у внутрішньому обороті (у грошах)**

На відстань (км)	Пересилка малими партіями вагою, кг				Пересилка великими партіями вагою, кг		
	до 100	до 500	до 1000	до 200	до 5000	10000	15000
100	328	321	304	298	259	231	215
200	638	604	570	538	459	385	355
300	938	887	836	788	626	521	480
400	1228	1160	1092	1024	773	641	589
500	1421	1340	1260	1180	899	744	682
600	1581	1490	1400	1310	1104	829	760
700	1709	1610	1512	1414	1088	897	822

Вартість перевезення 100 кг дичини при вивезенні за кордон (у грошах)

На відстань (км)	Через сухопутний кордон за вагу, кг			Через порти Гдиня і Гданськ, кг		
	5000	10000	15000	5000	10000	15000
100	230	197	184	230	197	184
200	388	326	301	369	310	286
300	529	441	406	503	419	386
400	652	541	407	619	519	472
500	757	627	575	729	596	546
600	845	699	640	803	664	608
700	915	756	692	869	718	657

³⁶ *Łowiectwo we Francyi // Łowiec. – 1881. – № 12. – S. 188.*

³⁷ *Kradzione jaja // Łowiec – 1913. – № 9. – S. 194.*

³⁸ *Koszty przewozu kolejowego zwierzyny bitej // Łowiec Polski. – 1933. – № 18. – S. 18.*

Оголошення про реалізацію 1000 вилвлених фазанів, м. Відень ³⁹

Оголошення. Торговий дім з експорту дичини “Юліуш Вернер” закуповує за найвищими цінами будь-яку кількість дичини ⁴⁰

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Експорт дичини значно перевищував імпорт. Основними чинниками, які спонукали до експорту дичини, був великий попит на неї і, відповідно, висока ціна в країнах Європи. Найбільше дичини експортували до Франції, Німеччини, Англії, Швейцарії, а імпортували з Німеччини, Росії, Італії. Одним із чинників, що негативно впливав на експорт дичини, була висока ціна залізничних перевезень.

Особливо на зарубіжних ринках цінувалась перната дичина. Державне регулювання експорту та імпорту дичини було зосереджене на контролі за якістю дичини та оплатою мита.

Подальші дослідження історичного досвіду торгівлі дичиною в країнах Європи кінця XIX – початку XX століття з метою виявлення позитивних аспектів матимуть вагоме значення для його застосування в умовах сучасної України.

³⁹ Ogłoszenia // Łowiec. – 1900. – № 17. – S. 266.

⁴⁰ Ogłoszenia // Łowiec. – 1911. – № 1. – S. 12.